

העם

ארון, תורה ורב

„ליהודי אין מולדת!“ טענו שונאייהיהודים בכל הדורות.

הוגיהודעות שביניהם אף ניסו לבסס טענה זו. היהודי, כך אמרו, יכול למלא את מצוות דתו בכל מקום. הגורם המאחד בי עמים אחרים הוא המולדת, ואילו הגורם המאחד אצל היהודים הוא הדת והמסורת. ארץ-ישראל היא, לגבי היהודי האמיתי, ארץ הקודש ומרכז תפילותיו, אך לא מולדת אמיתית, שאין הוא יכול לחיות מחוצה לה. לכן היגרו רוב היהודים מארץ-ישראל לפני שגורשו ממנה, ולא עשו כאלפיים שנה וברו כזו לחזור אליה.

השבוע קם מנהיג יהודי ואישר טענות אלה. הרב מקלויזנבורג הודיע כי הוא עומד להגר מישראל, כמחאה על פעולות המשטר, רה, והציבור החילוני, לריסון מתפרעי השבת בירושלים.

אדם שיש לו מולדת, אינו חולם על

ארכיאולוג ירדן במחנה רומאי

נטישתה כל אמת שהמצב בה אינו מוצא חן בעיניו. להיפך: הוא נרתם למאבק לשינוי המצב במולדתו, בהתאם לרעיונותיו. זוהי תגובתו האינסטינקטיבית של בן האומה העברית החושה. מול נחשול הכפייה הדתית, הממרת את חייו ומדכאה את מצפונו, אין הוא מחליט לברוח, אלא להיאבק. אך לא זאת תגובתו של יהודי דתי. אנשי מאה-שערים הודיעו מומן שהם מבכרים לחיות בירדן, תחת להיות תחת עול הציונים האפיקורסים. ואילו הרב הלבדשטם, אדוננו-מורנו-ירבנו מקלויזנבורג, מעדיף גלות נוחה יותר, באמריקה המשגשגת. למחרת היום הודיע האדמו"ר מקלויזנבורג ששינה את דעתו ונאות בכל זאת להישאר בארץ, אך הדבר אינו משנה במאומה את הלך הרוח המשתקף בהחלטה המקורית.

יחסים מרחביים לאורך ולרוחב

מי שמאמין כי בטחון ישראל תלוי ב"פילוגם של הערבים, יכול היה להתמלא סיפוק עמוק. מעולם לא היה העולם הערבי כה מסוכסך כמו השבוע, כשקרבות-זדים ניטשו לאורכו ולרוחבו.

בקצה המערבי של המרחב התנהלו קרבות-זדים ביבשה ובאוויר בין צבאות אלג'יריה ומארוקו. זה מול זה עמדו מישטר ריקטטורי-מהפכני ומישטר מלכותי-ריאקציוני.

סלע המחלוקת לא היה אופייני למרתב בלבד. הוא קיים גם במקומות אחרים בי עולם. כמו בגבול הוורסיין. עיקרו מתגלם בשאלה: האם חייבות המדינות העצמאיות החדשות להכיר בגבולות שנקבעו בשעתו, עלידי מעצמות אימפריאליסטיות, ללא הסכמתם של העמים הנוגעים בדבר?

גבול מארוקו-אלג'יריה נקבע עלידי צרפתים, לנוחיותם. מאחר שאלג'יריה נחשבה אז כחלק מצרפת, ואילו מארוקו שמרה על עצמאות פורמלית כלשהי, היה גורם לצרפתים להעביר לצד האלג'ירי שטחי-מידבר מסוימים, בהם קיפו למצוא נפט. מארוקו תובעת מזה שנים סימון חדש של הגבול.

יתכן כי הדבר לא היה מוביל למלחמה חמה, לולא היתה זו דרושה עתה לאחמד בן-בלה. בעומדו מול מרידה של המחוז ה-קאבילי, המאוכלס ברברים לא-ערביים, נקט בשיטה עתיקה: איחוד בני עמו עלידי הוצעתם נגד אויב חיצוני.

כך נקבר, לפי שעה, חלום איחוד המאגרב. **● בקצה הדרום-מזרחי שד ה-מרחב** נמשכה מלחמת תימן, שריהקה את אח מיטב הצבא המיצרי.

המצרים באו לתימן כדי לעזור לחלק ה-מתקדם שלה, המרוכז בערים, נגד התקפת הנגד של השבטים הנחשלים, החיים עדיין בימיהביניים. אולם הם מצאו כי בני הערים אינם מוכנים ומסוגלים להילחם, בעוד שהמלחמה היא לחס-חוקם של השבטים, הנעזרים עלידי המישטרים הריאקציוניים של סעודיה וירדן.

שום פתרון לבעייה לא נראה באופק, למורת-רוחו הרבה של המישטר המיצרי, שכוחותיו נאכלים במערכה זו.

מדע

זרים, צברים ואתרים

„מצאתי!“ הרהדה הצעקה הנרגשת על פני הצוק הדרומי של מצדה. המציאה היתה מעוררת חלחלה בגוו של כל אדם רגיל, אך לא באותו ארכיאולוג צעיר שרץ לבשר מה היתה מציאתו: 15 שלדים וגולגלות.

האם היו אלה השרידים שנותרו מאלעזר בן-יאיר ולוחמיו?

פרופסור יגאל ידן, מנהל המשלחת ה-חושפת את שרידי המצדה, לא מיהר לה-סיק מסקנות. ניכר בשלדים שהם הושלכו למערה כלאחר-יד, לא נקברו כראוי. חלק מהם אף היה לבוש, כפי שמוכיחות פיסות האריג הצבעוני שנמצאו בין השלדים.

לעלות ולכבוש את ההר. מערה זו היתה אחת הנקודות הפחות חשובות, עליהן עטו השבוע אתריים מתנדבים מכל רחבי תבל: סטודנטים, גנאים, חיילים ב-חופשה וסתם משוגעים-לדבר, שחפרו ב-הדרכתם של ארכיאולוגים צעירים, בוגרי האוניברסיטה בירושלים.

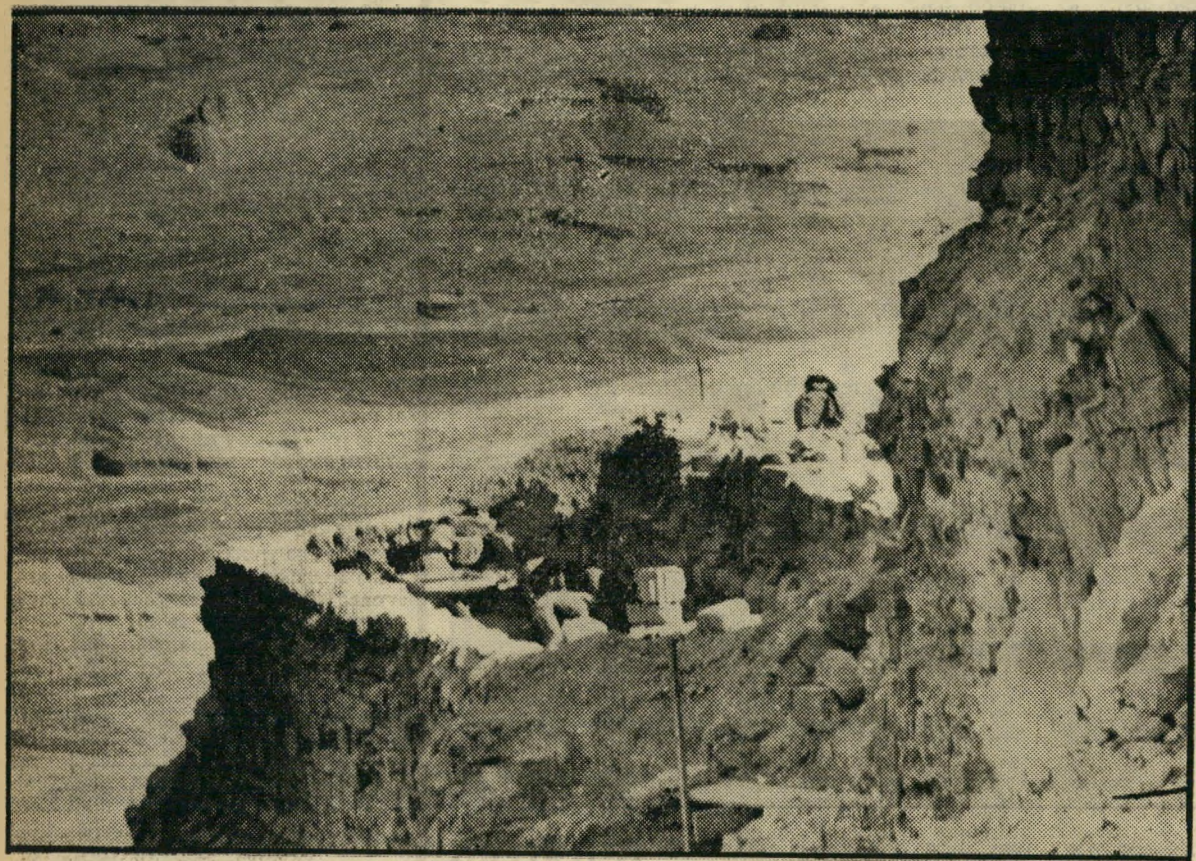
האתגר המרכזי שעמד בפניהם: חשיפתו של ארמון הורדוס, מקום המבטיח כמה סנסציות ארכיאולוגיות בקנה-מידה בינ-לאומי. „העבודה מתקדמת באיטיות, משום שכבר ביים השני לחפירות גילינו ממצאים חשובים. אנחנו נוהרים שלא להשחית אר-

שינו בקצב העבודה שלה. אחת כזו צריך לגייס מייד לצה"ל, הסביר מהי בחיור. הורדוס המפונק, כשלב זה אנו חושפים את הקיר הדרומי של המדרגה התחתונה בארמון, עיניו של אמנון בהקו שעה שדיבר על עבודות החפירה. כל שבר חרס, זכוכית — אפילו חרצני זתיים ותמרים — נאספו בקפדנות לקופסאות קרטון, ונשלחו עם ערב לבדיקה.

האמת היא שהעבודה מלהיבה ביותר, ועם זאת לא קשה במיוחד, המשיך אמנון. למזלו נשלחנו לאגף זה, שהוא המוצל ביותר. הורדוס ידע מה שהוא עושה, כש הוא בחר דווקא את המקום הזה לבניית ארמונו. הוא היה מפונק וזהו המקום ה-יחיד על מצדה, בו אפשר למצוא פיסת צל ומשכים קרירים של רוח.

עם שחר, לאחר ארוחת בוקר חסופה, עולים המתנדבים אל ההר. המראה מרהיב-עיני. פסיפס אנושי, המורכב מעשרות צעירי רים וצעירות, מתחלל לאורכו של השביל הצר, המוביל אל פסגת מצדה. צחוקן של הנערות, ביניהן כמה יפהפיות המסוגלות למשוך למקום גם את יושביהם המושבעים של רוזל וכסית, מתערבב בבלייל שפית. אנגלית, גרמנית, צרפתית, דנית ואפילו ספרדית, נשמע מכל עבר. שפית הקישור — אנגלית ועברית.

העבודה מתחילה בשש בבוקר, החוליות בתפוזות, חוליה למשמתה. שלוש הגדולות

החופרים בתוך המדרגה התחתונה של ארמון הורדוס

— נורות חשמל, מזרונים ושקים

יורדות אל ארמון הורדוס, שם מתבצעת העבודה המרכזית. חוליה אחרת פונה לעבר בורות המים, המפוזרים על פני המצדה, בעוד החוליות הנותרות יורדות למערות.

צה"ל, שתרומתו למבצע ראויה לציון-שבח, דואג שמבחינה מנהלתית ובטחונית ידפוק הכל כראוי. עד כה, כפי שאמר ידן עצמו, „לא היו שום בעיות מיוחדות, מלבד בעיית המים הניתנים בצמצום. אך גם בעיה זו עומדת בפני פתרונה.“

אך מי-שתיה ניתנים ללא הגבלה, שקים עומד לרשות כולם ועם ערב, כשהחופרים עולים על משכבם בשעת כבוי האורות, יש לכל אחד מיטה של ממש, מזרון רך ואפשרות לישון היטב עד יום העבודה הבא. העבודה, המסתיימת בשלוש אחרי-הצהרים, מותירה בידי החופרים שעות רבות לסינון רים אישיים ולבילוי בצותא. כמה רומנים נקמו כבר בין הישראלים והנערות הנרות. עם ערב מתאספים כמעט כולם באוהל הבנות המרכזי. רק כיבוי האורות, בעשר בלילה, מגרש אותם. אחרי-כך מותר לזוגות לטייל, אבל בהירות — כדי שלא תמצא משלחת ארכיאולוגית את שלדיהם באחת המערות, בעוד 1890 שנה.

תם, סיפר על פסגת מצדה אמנון בן-תור (28), ארכיאולוג צעיר וחסון, שהשתתף עד כה בעשרים חפירות ברחבי הארץ.

„אני אחראי על המדרגה התחתונה של ארמון הורדוס,“ הוסיף אמנון. „בצות המתנדבים העובד איתי נמצאים צעירים מ-חמש-ש ארצות לפחות. הצעירה השחרי-חורה, זו המרכיבה משקפי-שמש נוסח לוליי-טה, היא מרגריט, ילידת מדריד. היא בת 19, נמצאת בארץ חצי שנה.“

מרגריט, תמירה, נאה מאד ולבושה ב-מכסיים קצרים, הדוקים מאד, הפנתה את ראשה כשאמנון הזכיר את שמה, העיפה בו מבט קצר וחורה מיד לעבודתה. „אני שונאת פרסומת ועיתונאים,“ מיהרה להכריז, „באתי לכאן כדי לעבוד, וגם לכס לא יזיק אם תתחילו להתעניין קצת יותר במאובנים מאשר בחתיכות.“ את המונולוג החינני השמיעה באנגלית שוטפת: רק המלה „חתיכות“ נאמרה בעברית.

שני חבריה-לעבודה של מרגריט, החליפו חיובים. מתי (21), סמל העומד על סף שיחרורו, יליד תימן ותושב ירושלים; וידידו ישראל (19), יליד שדה-ורבורג, כבר הספיקו להכיר אתה, „היא שוברת את

● בקצה הצפון-מזרחי של המרחב נמשכה מלחמת-השיחרור של הכורדים. כי שבוע אושר בפעם הראשונה רישמית כי במלחמה זו משתתפים זה בצד זה צבאות עיראק וסוריה, המרותקים שניהם במערכה.

● בגבול סוריה-לבנון התלקחו פעולות-איבה, כתוצאה מפעולת חסידי קאהיר בצד הלבנוני של הגבול. החצי ה-מוסלמי של לבנון אוהד את עבד אל-נאצר, ואילו החצי הנוצרי פוחד מייצרה-התפשטות של חסידי אליבעת בסוריה ובעיראק (ה-מטיל פחד דומה גם על ירדן).

כל זה יכול היה לשמש הזדמנות של זהב להנהגה ישראלית בעלת-מעוף; להתערב בתהליכי המרחב, לרכוש ידדים ולקשור קשרים. אולם הצד השוהה היחיד בין כל המאבקים האלה היה זה: לישראל לא היה כל חלק בהם.

ממשלת ישראל עמדה מן הצד, השמיעה מליצות ריקות על שלום ודוקים בשלום. קבע השבוע שמעון פרס, בנאום בוועידת מפא"י: מאחר שידוע שאנחנו רוצים בשלום, איננו חייבים לעשות מאומה להשגתו. אולם עלינו לפעול כדי להיות מוכנים לכל מל-חמה.